

Újabb szuverenitást sértő, migrációpárti döntést hozott az Európai Unió Bírósága

ALAPJOGOKÉRT
KÖZPONT

Egy nemrégiben született migrációs ügyben az uniós központosítás motorjaként működő EU Bíróság (EUB) újabb, szuverenitást sértő döntést hozott Magyarország ellenében. A testület egy, Magyarországon jogellenesen tartózkodó személy kapcsán azt mondta ki az – alapszerződésekben egyébként nem szereplő – „uniós jog elsőbbsége” alapján, hogy az EUB értelmezését kell a nemzeti bíróságoknak alkalmazni akkor is, ha a Kúria attól eltérő, kötelező erejű gyakorlatot alakított már ki. Ez pedig nemcsak migrációs, de szuverenitási szempontból is kritikus folyamatot vetít előre, mert több ilyen ügy is folyamatban van az Európai Unió Bírósága előtt, és az példátlan, hogy egy tagállami legfelsőbb bíróság jogalkalmazás számára iránymutatásként kialakított gyakorlatát felülírják.

Nem ez az első eset persze, amikor a luxembourgi bírák a magyar emberek azon alapvető jogát ássák alá, hogy maguk dönthessenek arról, kivel-kikkel akarnak együtt élni. Ebben már eddig is partnerre leltek a von der Leyen vezette Európai Bizottságban, valamint azokban a helyi baloldali politikai erőkben – mint amilyen a Tisza is –, melyek követve az Európai Néppárt irányvonalát, eljárási és pénzügyi eszközökkel zsarolják Magyarországot, hogy bontsa le a jogi és fizikai határzárt.

Az ügy lényege szerint egyébként az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság kiutasított egy külföldi állampolgárt, aki bár szeretett volna Magyarországon maradni, a megélhetéséhez megfelelő jövedelem meglétét – mint kötelező jogi feltételt – nem tudta igazolni. A döntés elleni per során a Fővárosi Törvényszék – a Kúria jogértelmezésével szembe menve – előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Unió Bíróságához, amely a kiutasított személynek adott igazat. Az uniós jog elsőbbségének szélsőségesen kiterjesztő, brüsszelita értelmezése szerint ez azt jelenti, hogy a magyar jogszabályok alapján meghozott kúriai döntés ellenére a kiutasított személy továbbra is Magyarországon maradhatna.

A döntés pontosan illik Brüsszel és a vele összeköttetésben lévő tagállami politikai aktorok azon törekvéseibe, hogy a szuverén tagállamok helyett, hatásköri felhatalmazás nélkül maguk diktálják a bevándorlással, idegenrendészettel és határvédelemmel kapcsolatos európai politikát. Ez egyszersmind arra is rávilágít, hogy Brüsszel szemérmetlenül felhasználja az uniós jogot, az uniós és emberi jogi bíróságokat globalista politikájának érvényesítésére a szuverenista országokkal szemben.

I. Bevezetés

A magyar igazságszolgáltatás csúcsszerve a Kúria. Ez az a bíróság, amely – egyéb feladatai mellett – ügyel a jogegységre, tehát arra, hasonló ügyekben ne szülessenek egymásnak gyökeresen ellentmondó bírói döntések. Erre nagy szükség van, ugyanis egy jogállam alapvető feltétele a jogbiztonság. Ez lényegében azt jelenti, hogy az állampolgár számolhat azzal, hogy ha X magatartást tanúsítja, akkor ahhoz Y jogkövetkezmény fog társulni. Ez a normális hétköznapi élet alapfeltétele, hiszen enélkül mindenki folyamatos bizonytalanságban lenne azt illetően, hogy tulajdonképpen jogkövető módon járt-e el, vagy sem.

E feladathoz a Kúriának eszközöket is biztosít a jog. Ezek közé tartozik az is, hogy ha egy alacsonyabb szintű bíróság döntése a Kúria szerint jogellenes, akkor e bíróságnak be kell tartania a Kúria által kidolgozott jogértelmezést. A Fővárosi Törvényszék egyik előzetes döntéshozatal iránti kérelme azonban megkerülte ezt a szabályt.

II. Az Európai Unió Bíróságának előzetes döntése a C-525/23. számú (Oti) ügyben

A szóban forgó ügyben egy harmadik ország állampolgára önkéntes munka céljából szeretett volna Magyarországon maradni. Ennek jogi feltétele, hogy igazolni tudja a megélhetéséhez megfelelő jövedelem meglétét. Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság úgy ítélte meg, hogy ez a konkrét ügyben nem sikerült, így a kérelmező kiutasítását rendelte el. A Fővárosi Törvényszék ezt megváltoztatta, és engedélyezte az érintett külföldi maradását az országban. A legfőbb bírói szerv, a Kúria azonban ezt az ítéletet megsemmisítette, mert úgy ítélte meg, hogy a kérelmező nem rendelkezett a jogi követelményeknek megfelelő jövedelemmel.

A Kúria új eljárásra utasította a Fővárosi Törvényszéket, melynek ilyen esetben kötelessége tartani magát a legfőbb bírói szerv jogértelmezéséhez, és annak megfelelő döntést hozni. Ehhez képest a Törvényszék előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtott be az Európai Unió Bíróságához (EUB). Ez leegyszerűsítve azt jelenti, hogy az uniós jog értelmezését kéri az ügyben, azaz egy külső bírói szerv elé viszi az ügyet eldöntő szabályok értelmezését a hazai bírósági rendszer helyett.

Természetesen minden bíróságnak joga van előzetes döntéshozatali kérelmet benyújtani, azonban jelen ügyben – ha a Törvényszék valóban bizonytalan volt az uniós jog értelmezését illetően – megtehetette volna ezt az eredeti elsőfokú eljárásban. Az a tény, hogy ezt a megismételt eljárásban, a Kúria döntése ismeretében tette csak meg, arra enged következtetni, hogy – hatáskörének kereteit önkényesen kitérítve – eszközt keresett a felsőbb szintű bíróság döntésével való szembehelyezkedésre.

Az EUB meg is adta ezt az eszközt, amikor kimondta: „az uniós jog elsőbbségének elvére tekintettel ez akkor is így van, ha e követelmények egy legfelső szintű olyan nemzeti bíróság ítélkezési gyakorlatából erednek, amelynek határozatai kötelező precedens jelleggel rendelkeznek.” Magyarul az EUB általános jelleggel felmentést adott a Kúria jogértelmezésének való megfelelése alól a hasonló ügyekben.

III. Az EUB gyakorlatának hatása a szuverenitásra

Ez két okból is jelentős problémát okoz. Egyrészt aláássa a jogbiztonságot, hiszen a Kúria kevésbé tudja ellátni a joggyakorlat-egységesítő szerepét. Másrészt aláássa országunk szuverenitását, mert egy külső bíróság hoz döntéseket a magyar bíróságok helyett. Igaz ugyan, hogy az EUB ilyenkor nem az ügy érdemét dönti el, de jogértelmezése mégis előrevetíti annak eredményét is. Egyre inkább gyakorlattá válik az uniós jogértelmezési problémák megoldására létrehozott előzetes döntéshozatal intézményének visszaélészerű alkalmazása. Egyes bíróságok már nem csupán jogértelmezés céljából fordulnak az EUB-hez, hanem ennek álcája mögött a nemzeti igazságszolgáltatási rendszer aláása, az uniós bíróság minél nagyobb beleszólása jelenik meg a háttérben. Ez pedig komoly szuverenitási kérdés, hiszen a magyar Alaptörvény világos bírói rendszert állított fel, és ennek megkerülése ellentétes hazánk alkotmányos berendezkedésével.

Az uniós jog elsőbbsége önmagában nem elégséges indok arra, hogy ilyen széles körben a luxemburgi bíróság döntsön magyar jogviták kimeneteléről. Az uniós jog elsőbbsége ugyanis egy, az EUB által kidolgozott jogelv, amely természetesen kizárólag az uniós hatáskörbe eső ügyekben érvényesülhet. Ha olyan területeken is elkezdik alkalmazni, amelyek amúgy nem tartoznak Brüsszel hatáskörébe, akkor épp a sokat emlegetett jogállam alapelvei sérülnek, hiszen kellő jogi felhatalmazás nélkül döntenek el fontos ügyeket uniós intézmények. Ez a gyakorlat ilyen széles körben elterjedve nyilvánvalóan jogsértő, mert szembemegy a hatáskör-átruházás elvével és a szubszidiaritással is. Előbbi azt rögzíti, hogy az uniós intézményei csak olyan ügyekben járhatnak el, amelyeket a tagállamok kifejezetten rá ruháztak. Utóbbi pedig azt mondja ki, hogy minden ügyet a lehető legalacsonyabb szinten kell eldönteni. Ezen jogelvek érvényesüléséért éppen az az EUB lenne a felelős, amely saját hatalmának kiterjesztése és föderalista céljainak támogatása érdekében áthágja e szabályokat.

Az identitássérelmet is okozó, lopakodó hatáskörelvonás számos LMBTQ-ügyben is tetten érhető. Legutóbb például az EUB C-713/23. számú ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, hogy bár a más tagállamban kötött azonos neműek házasságának elismerése – vagy el nem ismerése – alapvetően tagállami hatáskör, ha egy ország egyetlen eljárást ír elő a külföldi házasságok elismerésére – például a házassági anyakönyvi kivonat bejegyzését az anyakönyvbe –, akkor ezt az eljárást az azonos neműek házasságaira is alkalmaznia kell. Vagyis egy másik tagállamban szerzett családi jogállást akkor is el kell ismerni, ha ez ellentétes a hazai alkotmányos felfogással, az uniós jogok gyakorlására tekintettel.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor már több fontos határozatában kiállt amellett, hogy a magyar alkotmányos identitás és szuverenitás belső magja sérthetetlen, és azt az uniós jog elsőbbsége sem törheti át. Ezek közül is kiemelendő a 22/2016. (XII. 5.) AB határozat, amely többek között rögzíti: „az Alkotmánybíróság a közös hatáskörgyakorlás két fő korlátját állapítja meg. Egyrészt a közös hatáskörgyakorlás nem sértheti Magyarország szuverenitását (szuverenitáskontroll), másrészt nem járhat az alkotmányos önazonosság sérelmével (identitáskontroll). Magyarország szuverenitása és alkotmányos önazonosságának tiszteletben tartása és védelme mindenkire (így az Európai Unió döntéshozatali mechanizmusában közreműködő Országgyűlésre és az abban közvetlenül résztvevő Kormányra is) kötelező, védelmének legfőbb letéteményese az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság.” (Indokolás [54] – [55]). Az Alkotmánybíróság világosan rögzítette azt is, hogy „Magyarország az Európai Unióhoz történt csatlakozásával nem szuverenitásáról mondott le, hanem csak egyes hatáskörök közös gyakorlását tette lehetővé, ennek megfelelően Magyarország szuverenitásának fenntartását kell vélelmezni az Európai Unió alapító szerződéseiben megállapított jogokhoz és kötelezettségekhez képest további hatáskörök közös gyakorlásának megítélésekor (fenntartott szuverenitás vélelme).” (Indokolás [60]).

Ezen alkotmánybíróági gyakorlat is világossá teszi, hogy Magyarország nem mondhat le alkotmányos önazonosságának és szuverenitásának lényegéről, amelynek része a független magyar igazságszolgáltatás magyar jognak megfelelő működése is. Ennek aláása az uniós előzetes döntéshozatali kérelem visszaélészerű felhasználásával és az uniós jog elsőbbségének szélsőségesen kiterjesztő értelmezésével nem felel meg a magyar alkotmányos identitásból következő elveknek.

Nem ez az első eset, amikor egyes európai bíróságok a magyar szuverenitást korlátozó gyakorlatot alakítottak ki. Különösen erősen megfigyelhető ez a bevándorlással, idegenrendészettel és határvédelemmel kapcsolatos ügyekben, amelyekben rendre jogsértést állapítanak meg e testületek lényegében minden magyar intézkedés esetén.

IV. Az Európai Unió Bíróságának korábbi, migrációval kapcsolatos szuverenitáskorlátozó gyakorlata

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata az elmúlt években egy egyértelműen kirajzolódó irányba mozdult el: a tagállami menekültügyi és határvédelmi mozgástér következetes szűkítése felé, miközben a Bíróság az uniós jogból egyre szélesebb körű kötelezettségeket vezetett le, amelyek a nemzeti döntéshozatalt háttérbe szorítják. Ennek egyik legkorábbi és legjelentősebb állomása a Szlovákia és Magyarország kontra Európai Unió Tanácsa ügy (C-643/15., 2017. szeptember 6.), amelyben Magyarország és Szlovákia a 2015/1601-es határozatot támadta meg, mert az – kötelező migránskvótaként – előírta az olasz és görög terhek átvállalását. A két állam szerint a döntésnek nem volt megfelelő jogalapja és sértette a nemzeti szuverenitást, az EUB azonban mégis érvényesnek minősítette azt, kötelezővé téve a kvóták végrehajtását. Ez az ítélet világosan jelezte, hogy a Bíróság kész a tagállamok felett érvényesíteni az uniós migrációs politika prioritásait akkor is, ha azok a nemzeti szuverenitást korlátozzák.

A menedékkérelmek érdemi vizsgálatára vonatkozó ítélkezés tovább erősítette ezt a tendenciát. Az LH kontra Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal ügyben (C-564/18., 2020. március 19.) a Bíróság kimondta, hogy nem lehet automatikusan elutasítani a menedékkérelmet pusztán azon az alapon, hogy a kérelmező biztonságos országnak minősített államon keresztül érkezett. Hasonlóan döntött a C-821/19-es ügyben is, ahol Magyarország a határbiztonság érdekében alkalmazott automatikus elutasítást próbálta fenntartani, de az EUB ezt uniós jogba ütközőnek minősítette. Ezek az ítéletek az egyedi vizsgálat kötelezettségét helyezték a tagállami minősítési rendszerek fölé, lényegében kiüresítve a „biztonságos harmadik ország” tagállami alkalmazhatóságát.

A tranzitciónak működését érintő döntések még tovább korlátozták a határőrizeti mozgástérét. A C-808/18-as ügyben (2020. december 17.) a Bíróság megállapította, hogy a röszkei és tompai tranzitciónak alkalmazott magyar gyakorlat (a napi beléptetési korlátoktól a folyamatos őrizetszerű tartózkodásig) sérti az uniós jogot. A későbbi FMS és társai ügyben az EUB odáig ment, hogy kimondta: a négy hétnél hosszabb tranzitcionai tartózkodás jogellenes őrizetnek minősül, amely jogértelmezés gyakorlatilag megakadályozza az államokat abban, hogy hatékonyan ellenőrizzék a menedékkérők jogosultságát vagy biztosítsák kitoloncolhatóságukat.

Az eljárásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos ítéletek még tovább erősítették az uniós bírói kontrollt. A C-823/21-es ügyben (2023. június 22.) az EUB jogellenesnek minősítette a magyar gyakorlatot, amely szerint a menedékkérelmet csak a belgrádi vagy kijevei nagykövetségen, előzetes szándéknyilatkozat útján lehet benyújtani. A Bíróság szerint ez ellehetetleníti a gyors és közvetlen hozzáférést a menedékjogi eljáráshoz, és aránytalan, sem közrendi, sem közegészségügyi indokkal nem igazolható. A C-123/22-es ügyben (2024. június 13.) pedig már rendszerszintű és szándékos jogsértést állapított meg a Bíróság, mivel Magyarország nem hajtotta végre teljeskörűen a korábbi C-808/18. számú ítéletet. Az EUB kifogásolta a nagykövetségi szűrőrendszert, az illegális tartózkodók automatikus kitoloncolását és azt is, hogy a jogorvoslat nem akadályozza meg a kitoloncolást. Mindezek miatt példátlan mértékű, 200 millió eurós átalánybírságot és további napi egymillió eurós bírságot szabott ki.

Végül, a tagállamok közötti szolidaritási kötelezettségek érvényesítésében a C-643/15 (2017. szeptember 6.) ügyet követő kötelezettségszegési perek a C-715/17., a C-718/17., és a C-719/17. (2020. április 2.) azt mutatták, hogy a Bíróság a kvótamechanizmust kötelező erejűnek tekinti, és a tagállami ellenállást nem fogadja el. A Bíróság a szolidaritást nem politikai, hanem kikényszeríthető jogi kategóriának minősítette.

Összességében az ítélkezési gyakorlat azt mutatja, hogy az EUB a menekültügyi eljárások, a határőrizet, az eljáráshoz való hozzáférés és a bírósági kontroll terén egyre részletesebben határozza meg az uniós követelményeket. Ezzel párhuzamosan a tagállami határvédelem mozgástere szűkül, a nemzeti döntéshozatal visszaszorul, és a migrációs politika alakítása fokozatosan az uniós bírói fórumok értelmezésétől válik függővé.

V. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának migrációval kapcsolatos szuverenitáskorlátozó gyakorlata

Nemcsak az uniós bíróság, hanem a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) is hasonló gyakorlatot követ. Az EJEB 2021 és 2025 közötti ítélkezési gyakorlatában egyértelműen kirajzolódik egy olyan tendencia, amelyben a Bíróság túlterjeszkedik hagyományos hatáskörén, és a migrációs ügyekben új jogi követelményeket alakít ki a tagállami szuverenitás rovására.

A tranzitónakkal kapcsolatos ügyekben – R.R. és mások v. Magyarország (36037/17), H.M. és mások v. Magyarország (38967/17), valamint L. v. Magyarország (6182/20) – a testület következetesen fogvatartásnak minősítette azt a jogi helyzetet, amikor a kérelmezők formálisan nem is léptek be Magyarország területére. Az EJEB ezzel figyelmen kívül hagyta a határőrizet sajátos formáját és annak jogi megoldását.

A visszatoloncolási (pushback) ügyekben – Shahzad v. Magyarország (12625/17), S.S. és mások v. Magyarország (66417/19., 44245/20.), K.P. v. Magyarország (82479/17), H.Q. és mások v. Magyarország (46084/21, 40185/22, 53952/22) – az EJEB a kollektív kiutasítás tilalmát olyan tágan értelmezte, hogy gyakorlatilag már a határőrizeti helyszíni intézkedést is kiutasításnak tekintette, még formális beléptetés hiányában is. Következésképpen jogsértésként azonosította az illegális határátlépőkkel szembeni határrendészeti intézkedésként megnyilvánuló kitoloncolást is.

A „valós hozzáférés” követelményét – különösen a Shahzad- és S.S.-ügyekben – az EJEB úgy alkalmazta, hogy a tranzitónák kapacitásából vagy a belépési pontok földrajzi távolságából automatikusan jogsértést vezetett le, jóllehet ezek a menekültügyi rendszer szervezési sajátosságai.

Az S.S. és H.Q. ügyekben a Bíróság a 3. cikk eljárási részét úgy értelmezte, hogy már önmagában jogsértésnek minősítette, ha a hatóságok nem vizsgálták meg, milyen veszély fenyegetné az érintettet a visszaküldés után – akkor is, ha tényleges kockázat nem állt fenn. Az EJEK tehát a tényleges körülmények helyett a vizsgálat elvégzését tette a döntő szemponttá, és a vizsgálat hiányát automatikusan az Egyezmény sérelmeként értékelte.

A jogorvoslat hatékonysága tekintetében – különösen a Shahzad, K.P. és H.Q. ügyekben – a Bíróság azt állapította meg, hogy a bírósági eljárásnak azonnal képesnek kell lennie megállítani a visszakísérést. Ez azt jelenti, hogy a Bíróság azonnali védelmet vár el a nemzeti bíróságoktól, ami a gyakorlatban aligha teljesíthető, mivel ilyen gyors reagálásra egyetlen igazságszolgáltatási rendszer sem képes.

Mindezek eredőjeként az EJEK az elmúlt években egyre inkább túlterjeszkedett hatáskörén és olyan követelményeket támasztott, amelyek túlmutatnak az Egyezmény eredeti célján, a migrációs politika pedig ezzel fokozatosan átkerül a bírósági aktivizmus terepére.

Értékelés

Az uniós és egyéb nemzetközi bíróságok tendenciózan az államok szuverenitását túlzott mértékben korlátozó döntéseket hoznak. A szuverenitás egyik legalapvetőbb feltétele az a jog, hogy egy állam eldönthesse, ki léphet a területére. Ez a jog elengedhetetlenül szükséges a nemzetbiztonság, a közrend, a gazdaságpolitika és a kulturális önazonosság védelme érdekében is, melyek mind alapvető állami feladatok. A helyzetet tovább rontja, hogy a nevezett bíróságok a menekültügyi szabályokat alkalmazzák a tömeges bevándorlás kezelésére, miközben e szabályok nyilvánvalóan alkalmatlanok az Európa országait érő jelenlegi kihívások kezelésére. Az EUB és az EJEK gyakorlata bírói önkényt valósít meg, hiszen a rájuk vonatkozó elvek és szabályok figyelmen kívül hagyásával, lényegében politikai döntést hozva a nyitott határok politikáját szeretné az államokra erőltetni, s ennek érdekében súlyosan korlátozza Magyarország szuverenitását is.